

jostakin kaupungin rakennuksesta, valtuusto pyysi¹⁾ rahatoimikamaria ilmoittamaan, voitaisiinko kamarille Aleksanterinkadun talosta n:o 22 vuokratusta huoneistosta yhdeksi tai kahdeksi vastaanottotunniksi päivittäin luovuttaa mainitun johtokunnan puheenjohtajalle huone tai kaksi. Kamarin sen jälkeen ilmoitettua, että kaksi kyseisen huoneiston huonetta, joihin oli sisäänkäynti suoraan pihalta, heti voitiin luovuttaa tähän tarkoitukseen, valtuusto päätti²⁾ oikeuttaa vaivashoitojohtokunnan puheenjohtajan toistaiseksi päivittäin yhden tai kahden tunnin ajan, jotka kamarin yksissä neuvoin hänen kanssaan tuli määrätä, käyttämään kamarin tarjoamia huoneita köyhäin vastaanottamiseen; kuitenkin puheenjohtajaa tämän johdosta ei ollut katsottava vapautuneeksi velvollisuudesta ottaa kotonaankin vastaan avunantajia.

Kuumesairaalan huoneiston korjaukset. Kuumesairaalan johtokunnan anottua saada maalauttaa ja antaa paperoida kaikki kuumesairaalan huoneiston huoneet, mistä töistä aiheutuvat kustannukset oli arvioitu 737:40 markaksi, kaupunginvaltuusto päätti³⁾ antaa rahatoimikamarille tehtäväksi ehdotettujen töiden suorittamisen, lukuun ottamatta ikkunain ja ovien maalaamista, jota ei pidetty tarpeen vaatimana, kuitenkin ehdoin, ettei kustannusarviossa merkittyjä hintamääriä työtä suoritettaessa saanut ylittää.

Kappelin korjaukset. Rahatoimikamarin puoltolauseen nojalla kaupunginvaltuusto myönsi⁴⁾ enintään 3,615 markan suuruisen määrärahan erinäisiin itäisessä esplanaadissa olevan kahvilapaviljongin, n. s. Kappelin, korjaustoihin; työt suoritaisi v. t. kaupungininsinöörin valvomana ent. metsänhoitaja O. Wetterhoff, jolle paviljonki oli vuokrattu⁵⁾ ja joka oli ilmoittanut aikomukseensa näiden korjausten lisäksi suorittaa rakennuksessa erinäisiä muita sisäkorjaustöitä, jotka hän itse kustantaisi. Määräraha oli annettava metsänhoitaja Wetterhoffille kamarin tarkastettua ja hyväksyttyä puheena olevat korjaustyöt.

Tullikamarin huoneistojen kaasuvalaistus. Tullinhoitajan, hovineuvos J. E. Jerngrenin esittämän anomuksen, että kaupunki maksaisi neljä yhteensä 56:40 markkaan nousevaa kaasulaskua tullikamarin valaistuksesta vuoden 1876 syyskuun 1 p:stä mainitun vuoden loppuun, kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin epäävän lausunnon mukaisesti hylkäsi⁶⁾. Anomuksentekijän valitettua tästä päätöksestä läänin kuvernöörille valtuusto antoi⁷⁾ asiasta kuvernöörin vaatiman selityksen, jossa huomautettiin, että kaupunki syyskuun 21 p:nä 1715 annetun kunink. kirjeen nojalla tosin oli velvollinen antamaan virkahuoneiston tullikamarin käytettäväksi, mutta että tämä ei vielä merkinnyt sitä, että kaupunki olisi velvollinen kustantamaan huoneiston valaistuksenkin. Myöhemmin maistraatti ilmoitti⁸⁾ kuvernöörin hylänneen hovineuvos Jerngrenin valituksen.

4. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Kaupungille lahjoitettua maata koskevat asiakirjat. Kaupunginvaltuusto oli vuonna 1876 antanut⁹⁾ silloiselle raha-asiaINVALIOKUNNALLE tehtäväksi koota ja julkaista kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiakirjat. Tämän johdosta vuoden 1876 raha-asiaINVALIOKUNTA oli painattanut joitakin van-

¹⁾ Valt. pöytäk. 14 p. elok. 23 §. — ²⁾ S:n 18 p. syysk. 13 §. — ³⁾ S:n 11 p. huhtik. 6 §. — ⁴⁾ S:n 2 p. toukok. 18 §. — ⁵⁾ Ks. s. 239. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 11 §. — ⁷⁾ S:n 2 p. toukok. 12 §. — ⁸⁾ S:n 24 p. lokak. 10 §. — ⁹⁾ Ks. s. 131.

hoja asiakirjoja, jotka jäljennöksinä sisältyivät erääseen maistraatin arkistossa säilytettyyn nidokseen nimeltä »Privilegier och resolutioner för Helsingfors stad». Tehden selvää sekä maistraatin arkistossa että myös senaatille kuuluvassa kaupungin erioikeuksia ja kaupunkia koskevia päätöksiä sisältävässä käsikirjoituskokoelmassa samoin kuin valtionarkistossa suorittamistaan tutkimuksista valiokunta antoi edellä mainitut Helsingin kaupungille lahjoitettua maata koskevat asiakirjat (»Handlingar rörande den till Helsingfors stad donerade jorden») valtuustolle, joka päätti¹⁾ antaa pitää tätä julkaisua kaupan kaupungin kirjakaupoissa 50 pennin hinnasta kappaleelta.

Määräraha Heikaksen, Bertaksen y. m. kaupungin aikaisemmin omistamien tilain vanhoja saantokirjoja koskevia tutkimuksia varten. Sen johdosta, että raha-asiainvalidiokunta turhaan oli koettanut saada selvitettyksi, miksi muutamit kaupungille vuonna 1650 lahjoitetuista tiloista, nim. Drumsön Heikas ja Bertas, Talinkylän Märten ja Lassas, Pikkuhuopalahden kylän Korpas, Backas ja Böle sekä Oulunkylän Nybondas, kaikki Helsingin pitäjässä, eivät enää kuuluneet kaupungille, kaupunginvaltuusto vuonna 1876 oli antanut²⁾ tätä tarkoitusta varten asetetulle uudelle valiokunnalle tehtäväksi tarkemmin tutkia puheena olevain tilain laatua. Vuonna 1877 valtuustolle annetussa kirjelmässä valiokunta ilmoitti, että eräässä sen hankkimassa kysyisiä tiloja koskevassa maakirjan otteessa niistä kaikista oli merkintä, että ne oli lahjoitettu Helsingin kaupungille toukokuun 12 p:nä 1685 päivätyn kuninkaallisen kirjeen nojalla, minkä ohessa Heikaksen ja Bertaksen tilojen suhteen oli lisätty, että vero oli määrätty maistraatin palkkausta varten, joka oli vahvistettu maaliskuun 4 p:nä 1819. Edellä mainittua vuonna 1685 annettua kirjettä ei kuitenkaan etsinnöistä huolimatta ollut löydetty alkuperäisenä eikä jäljennöksenä, ei maistraatin arkistosta, valtionarkistosta eikä Tukholmassa olevasta Ruotsin valtionarkistosta. Viimeksi mainitussa arkistossa olisi kuitenkin tutkimuksia jatkettava, ja jotta niiden voitaisiin toivoa menestyvän, olisi valtionarkistoon perehtynyt henkilö palkattava tätä runsaasti aikaa vaativaa tehtävää suorittamaan. Muissakin suhteissa kysymyksen selvittely vaati jonkin verran kustannuksia. Valiokunta anoi enintään 500 markan suuruista määrärahaa käytettäväksi niitä kaupungille lahjoitettuja tiloja koskevien tarpeellisten asiakirjain hankkimiseen, joita tiloja kaupunki ei enää omistanut. Valtuusto myöntyi³⁾ tähän esitykseen sellaisin muutoksin, että määräraha korotettiin 1,000 markkaan.

Eräiden uuden kaupunginasemakaavan toteuttamisen edellyttämien tasotus- y. m. töiden jouduttaminen. Läänin kuvernööri oli maistraatin välityksellä lähettänyt kaupunginvaltuustolle senaatin siviilitoimituskunnalta hänelle saapuneen kirjelmän erinäisten uuden kaupunginasemakaavan toteuttamisen edellyttämien kaupungissa suoritettavien tasotus- y. m. töiden jouduttamisesta. Tästä kirjelmästä kävi ilmi, että kuvernööri oli lähettänyt senaatille asiakirjoja ja likimääräisiä laskelmia, jotka koskivat kaupungin uuden rakennussuunnitelman toteuttamisen edellyttämien järjestelytöiden kustannuksia. Koska kysymys kauppamakasiinien siirtämisestä pois Lant. rantakadulta jo kauan oli ollut vireillä ja Hänen Keisarillinen Majesteettinsa jo vuonna 1861 oli lausunut toivomuksen niiden siirtämisestä toiseen liikenteelle sopivaan paikkaan, mutta siihen asti ei ollut tehty mitään tämän siirron toteuttamiseksi, vaikkakin VIII kaupunginosasta, Katajanokalta, oli osoitettu kaksi korttelia yksinomaan makasiinitonteiksi, senaatti tätä asiaa esitelläessä oli

¹⁾ Valt. pöytäk. 2 p. toukok. 17 §. — ²⁾ Ks. s. 131. — ³⁾ Valt. pöytäk. 29 p. jouluk. 5 §.

katsonut tarpeelliseksi antaa kuvernöörille määräyksen kaupunginviranomaisten velvoittamisesta asteettain ryhtymään Katajanokan tasoitustöiden suorittamiseen, niin että puheena olevat makasiinit kymmenen vuoden kuluessa saataisiin kokonaan poistetuiksi Länt. rantakadulta ja siirretyiksi Katajanokalle. Tämän yhteydessä senaatti oli kieltänyt kaikkien Länt. rantakadun makasiinien omistajia suorittamasta niissä muita korjauksia kuin sellaisia, jotka olivat ehdottomasti välttämättömiä, jotta rakennukset voivat jäädä paikoilleen, kunnes ne säädetyssä järjestyksessä poistettiin. Sen ohessa senaatti oli määrännyt, että kaupunginasemakaavaan Katajanokan länsirannalle merkitty kalastaja-alusten satama, jonka perustamiskysymyksen kuvernööri oli pannut vireille jo vuonna 1871, oli luovutettava käytettäväksi kahden vuoden kuluessa. Lopuksi senaatti Rautatientorin tasoittamisesta ja kiveämisestä oli määrännyt, että tämän työn, jonka kuvernöörin vuonna 1873 antaman päätöksen mukaisesti olisi pitänyt olla valmiiksi suoritettuna jo ennen vuoden 1875 loppua, tuli valmistua syksyllä 1878, jota vastoin muut kaupunginasemakaavan toteuttamisen edellyttämät työt voitiin suorittaa myöhemmin kaupungin varain mukaan.

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ lähettää asian rahatoimikamariin sille kuuluviiin toimenpiteihin ryhtymistä varten ja samalla sekä n. s. järjestyvaliokuntaan ²⁾ että tullivarastojen aikaansaamista koskevaa kysymystä valmistelemaan asetettuun valiokuntaan ³⁾, viimeksi mainittuun otettavaksi huomioon laadittaessa ehdotusta uusien makasiinien rakennuttamisesta.

Maistraatti merkitsi sittemmin ehdotukseensa kaupungin vuoden 1878 talousarvioksi määrärahoja 41,700 markkaa Rautatientorin kiveämisestä, 38,700 markkaa Katajanokan Kauppa- ja Laukkasaarenkatujen tasoittamista sekä 60,000 markkaa Katajanokan eteläisen rantalaiturin ja kalastajasataman rakentamista varten, minkä viimeksi mainitun määrän oli arvioitu vastaavan kyseisten kustannusten puolta määrää. Talousarvion järjestyksessä kaupunginvaltuusto hyväksyi ⁴⁾ X pääluokkaan Rakennukset ja yleiset työt merkittyjen menojen kokonaismäärän vahvistamatta lopullisesti yksityisten määrärahaerien suuruutta.

Satamaradan rakennuttaminen. Vuonna 1870 oli maistraatissa kaupungin vanhinten saapuvilla ollessa pantu vireille kysymys ryhtymisestä Helsingin kauttakulkuliikenteen helpottamista tarkoittaviin toimenpiteihin. Kaupungin vanhimmat olivat tällöin, sen jälkeen kun ehdotus rautatien rakentamisesta ratapihan ja Hietalahden sataman välille oli saanut raueta, puoltaneet ajotien rakennuttamista ratapihasta Eteläsatamaan tästä satamasta lähtevien ja sinne saapuvien matkustajahöyrylaivain tavarain kuljetuksen helpottamiseksi, minkä jälkeen oli asetettu komitea laatimaan ehdotusta asiasta. Tämä komitea ehdotti, että suunniteltu ajotie kulkisi sekä Eteläsataman pohjoislaitaa pitkin kaatterisatamaan että pitkin Länt. rantakatua ja että se johdettaisiin Rautatientorin poikki ja Mikonkatua pitkin esplanadien kautta niiden pohjoisreunaa myöten siten, että keskimmäiseen esplanadiin järjestettäisiin kääntöpöytä ja n. s. Kappeliesplanadiin vaihde. Siten radan rakennuskustannukset alenisivat ja sen katuliikenteelle aiheuttamat haitat vähenisivät ilman että kuitenkaan esplanadiin puuistutuksille koituisi varsinaista

¹⁾ Valt. pöytäk. 29 p. toukok. 9 §. — ²⁾ Ks. s. 319. — ³⁾ S:n s. 261. — ⁴⁾ S:n s. 298 ja valt. pöytäk. 31 p. jouluk. 1 §.

vahinkoa. Raideleveyden tulisi olla saman kuin valtionrautateillä, niin että niiden kuormavaunuja voitaisiin kuljettaa radalla. Sen ohessa komitea ehdotti, että venesataman eteläpäähän rakennettaisiin tavaravajoja sekä että tavarainkuljetuksesta radalla ei huolehtisi kaupunki, vaan se uskottaisiin vuodeksi kerrallaan enimmän tarjoavalle. Tätä ehdotusta esiteltäessä kaupungin vanhimmat vaativat, että koska perustamiskustannukset, jotka komitea tavaravajan huomioon ottaen oli arvioinut 77,252: 56 markaksi, suoritettaisiin lainavaroilla, asia oli alistettava koko porvariston ratkaistavaksi. Porvaristo kieltäytyi kuitenkin vuonna 1871 yksin sitoutumasta vastuuseen tällaisesta lainasta, koska ennen lainan maksamista oli odotettavissa uusi kunnallisasetus ja samalla uusi verotusjärjestelmä, jonka mukaan muutkin kunnan jäsenet tulivat ottamaan osaa kaupungin menojen suorittamiseen ja vastaamaan sen veloista. — Maistraatti anoi kuitenkin s. v. tie- ja vesikulkulaitosten yllähoidukselta, että se tarkastaisi laaditun ehdotuksen erityisesti kiinnittäen huomiota siihen, oliko ehdotettu suunta radalle tarkoituksenmukaisin ja eikö esplanaadin alueen koskemista voitaisi välttää. Tähän myöntyen yllähallitus antoi ehdotuksen tarkastamisen tehtäväksi toimistoinsinööri G. Th. Ahlgrenille ja lähetti hänen antamansa lausunnon, johon yllähallitus pääasiassa yhtyi, maistraatille. — Maistraatti päätti sen jälkeen neuvoteltuaan kaupungin vanhinten kanssa antaa radan ja tavaravajan täydellisen kustannusarvion ja tarpeellisten piirustusten laatimisen tehtäväksi asiantuntijalle, joksi valittiin toimistoinsinööri Ahlgren. Tämä antoi vuonna 1872 maistraatille kaksi vaihtopuolista radanrakennussuunnitelmaa, joista toinen tarkoitti hevosrautatien rakentamista valtionrautateiden vaunuilla tapahtuvaa tavarainkuljetusta varten, toinen hevosrataa, jolla käytettäisiin liikkuvaa, radan käänteihin soveltuvaa kalustoa. Tavaravajan kustannuksia lukuun ottamatta edellisen suunnitelman kustannusarvio päättyi 57,800 markkaan, jälkimmäisen 49,200 markkaan. Molempien suunnitelmien mukaan rata kulkisi ratapihalta vinosti Rautatientorin poikki, Mikonkatua pitkin sekä esplanaadien kautta Kauppatorille, minne tulisi vaihde, josta rata haarautuisi Eteläsataman pohjoiselle ja läntiselle laiturille; höyrylaivalaiturit varustettaisiin kääntöpöydillä ja raiteilla, niin että vaunut voisi viedä aivan alusten laitaan. Vuonna 1873 tiedusteltiin taas kaupungin porvariston mieltä näistä suunnitelmista, ja se päätti hankkia niistä lausunnon uudelta komitealta, jonka myöskin tuli ehdottaa, miten yritys sopivimmin toteutettaisiin. — Uusi komitea antoi lausuntonsa vuonna 1874 ja yhtyi siinä pääasiallisesti edellä mainittuun, toimisto-insinööri Ahlgrenin laatimaan jälkimmäiseen vaihtoehdotukseen. Kuitenkin komitea katsoi, että raideleveys oli vähennettävä 5:stä 3 jalkaan ja rata mikäli mahdollista sijoitettava Pohj. Esplanaadikadulle eikä äskettäin uudestaan järjestettyyn esplanaadiin. Jos torikaupan suunniteltu siirtäminen Rautatientorille teki radan rakentamisen ylistoon torin poikki sopimattomaksi, olisi rata vedettävä joko pohjoisempaa, Mikonkatua pitkin Vilhonkadulle tai kenties vielä mieluummin Pohj. Esplanaadikadulta It. Henrikinkatua pitkin kaasulaitoksen luona oleville rautateiden uusille sivuraiteille, mihin rautateiden uusi tavaramakasiini saadun tiedon mukaan sijoitettaisiin. Radasta voisi siten tulla kaupungin vastaisen katurautatieverkon alku. Erittäin tärkeätä oli myöskin, että nostureita, sekä kiinteitä että liikkuvia, hankittiin ja makasiineja rakennettiin rantalaitureille samoin kuin että raiteet ulotettiin pakka-huoneeseen asti. Työ olisi tarjottava urakalle ja kaupungin asettaman insinöörin tulisi valvoa sen suoritusta. — Kysymys jäi sen jälkeen lepäämään, kunnes maistraatti vuonna 1876 lähetti kaupunginvaltuustolle sitä koskevan

esityksen, jonka valtuusto puolestaan s. v. lähetti¹⁾ lausunnon antamista varten valiokuntaan.

Vuonna 1877 antamassaan mietinnössä²⁾ tämä valiokunta ensiksi teki selkoa satamaratakysymyksen aikaisemmasta käsittelystä. Sen jälkeen valiokunta otti vastattavakseen kysymyksen, oliko ehdotettua ratapihan ja Eteläsataman yhdistämistä toisiinsa pidettävä ehdottomasti välttämättömänä, rautatie kun jo oli välittömässä yhteydessä kaupungin Södernäsissä olevan sataman kanssa. Kauttakulkuliikenteeseen tai sisämaahan kuljetettaviksi aiotut saapuvat tavarat purettiin siellä suoraan rautatievaunuihin toimitettaviksi edelleen määräpaikkoihinsa. Samaten siellä, mikäli kuormauslaitureilla käytettävissä oleva tila sen salli, suoritettiin rautateitse saapuneiden tavarain laivaus ja kuormaus. Södernäsin satamaan saapui ja sieltä lähti kuitenkin miltei poikkeuksetta sellaisia tavaroita, jotka kuljetettiin vartavasten vuokra-tiluilla aluksilla ja jotka muodostivat tämän aluksen koko lastin tai suuren osan sitä. Tämänlaatuisille tavaroille ei ehdotetulla rautatien ja Eteläsataman välisellä yhdistämisellä ollut mainittavaa merkitystä. Sitävastoin se olisi erinomaisen tärkeä tavaroille, joita tuotiin maahan vähäisin määrin kaupungissa säännöllisesti käyvissä höyrylaivoissa, sekä tavaroille, jotka saapuivat rautateitse näissä aluksissa muualle vietäviksi. Valiokunnan ei tosin ollut onnistunut hankkia tarkkoja tietoja tämän tavaraliikenteen laajuudesta, mutta se oli kuitenkin saanut selville, ettei se sataman ja rautatien välisistä epäedullisista kuljetusoloista huolimatta suinkaan ollut ollut vähäinen ja että se enimmäkseen oli käsittänyt maan tehtaille tarkoitettuja raaka-aineita ja koneita, maaseudulle vietäviä maanviljelyskoneita ja kulutustavaroita y. m. tuontitavaraa samoin kuin kotimaisia tehdas-, maatalous- ja kotiteollisuustuotteita, joita oli tuotu sisämaasta mainituissa laivoissa ulkomaille vietäväksi. Tämän kaupan luonteesta johtui, että sen oli pakko hakeutua niille paikkakunnille, jotka tarjosivat sille edullisimmat ehdot ja suurimman mukavuuden. Kun joillakin muilla maan satamaseuduilla rautatie oli ulotettu satamaan asti ja kaupalle järjestetty suurempia mukavuuksia, suuri osa mainitusta liikenteestä, joka aikaisemmin miltei yksinomaan oli kulkenut Helsingin kautta, oli vetäytynyt näille paikkakunnille. Jotta Helsinki voisi säilyttää vielä olemassa olevan ja mikäli mahdollista saada takaisin siten menettämänsä tavaraliikenteen siitä johtuvine tuloinen, oli valiokunnan mielestä välttämätöntä järjestää tälle liikenteelle helpotuksia, jotka tekivät sen huokeammaksi ja mukavammaksi, ja tämä oli mahdollista ainoastaan, jos satamarata rakennettiin. Radan rakentamismahdollisuuksien selvittämiseksi valiokunta oli antanut kahdelle jäsenistään, vlle Wasastjernalle ja insinööri E. Lekvelle, tehtäväksi tarkastaa aikaisemmin laaditut ratasuunnitelmat paikalla toimitettujen tutkimusten pohjalla ja kohdistaa tarkastustyönsä paitsi kustannusarvioihin myöskin teknillisiin laitteihin sekä radan sopivimpaan suuntaan kaupungissa ja sen liittymiseen rautatiehen. Tästä tutkimuksesta, joka oli ulotettu käsittämään myöskin ratapihasta kaasulaitoksen pohjoispuolitse Kampinmalmin yli Hietalahteen sekä Jätkäsaaren ja Hietasaaren vievä rata, oli tuloksena, että valiokunnan mielestä rata voitiin sijoittaa ja suunnitella rakennettavaksi kolmen vaihtoehdon mukaisesti, nimittäin:

1) veturille aiottu rata, joka vedettäisiin ratapihasta kaasulaitoksen pohjoispuolitse It. Henrikinkatua ja Pohj. Esplanaadikatua pitkin sekä Kauppatorin poikki ja joka haarautuisi osin keisarikallisen palatsin alla olevalle

¹⁾ Ks. s. 131. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 9.

rantalaiturille, osin eteläisen kalastajavalkaman suusta etelään olevalle höyry-laivalaiturille.

2) rautateiden tavaravaunuja sekä hevosvetovoimaa varten aiottu raitiotie, joka kulkisi samaa tietä tai myös lähtisi Rautatientorin varrella olevasta rautateiden tavaramakasiinista kulkien Mikon- ja Pohj. Esplanaadikatuja myöten ja edelleen äsken mainituille rantalaitureille.

3) raitiotie, joka olisi järjestetty omia kevyitä vaunuja ja hevosvetovoimaa varten ja kulkisi viimeksi mainittua tietä Rautatientorilta satamaan.

Näistä vaihtoehtoista valiokunta puolestaan kannatti kolmatta, jolla m. m. oli se etu, että pienemmät, tähän tarkoitukseen vartavasten rakennetut vaunut, joiden akseliväli oli lyhyempi, sallivat niin teräviä raidekäyriä, ettei esplanaadeihin eikä katukäytäviin tarvinnut koskea ja että vaunut ilman kääntöpöytiä voitiin kuljettaa rantalaitureille alusten viereen, niin että tavarat siellä voitiin suoraan kuormata ja purkaa. Tällaiset vaunut olivat myöskin tuntuvasti kevyemmät valtionrautateiden tavaravaunuja, joten näiden kahden vaunulajin painonerotusta vastaava kuollut paino vältettäisiin ja niiden kuljettamiseen riittäisi yksi ainoa hevonen. Myöskin raitiotieliikenteestä vilkasliikenteisillä kaduilla aiheutuvat haitat tietenkin olisivat sitä pienemmät, mitä kevyemmät vaunut olisivat, ja lopuksi kyseessä oleva suunnitelma, joka olisi toteutettavissa n. 50,000 markalla, kävisi taloudellisesti edullisimmaksi. Valiokunta ehdotti:

että kaupungille rakennettaisiin kevyitten vaunujen sekä vetojuhtien käyttöä varten järjestetty raitiotie, joka kulkisi Rautatientorin varrella sijaitsevasta rautateiden tavaramakasiinista Mikon- ja Pohj. Esplanaadikatuja pitkin sekä Kauppatorin poikki haarautuen sieltä keisarillisen linnan luona olevalle laiturille ja eteläisen kalastajasataman suun eteläpuolella olevan höyrylaivalaiturin päähän;

että rahatoimikamaria kehoitettaisiin ensi tilassa arvioimaan ne kustannukset, jotka aiheutuivat tällaisen raideväliltään n. 3 jalan levyisen raitiotien rakentamisesta Hartwichin järjestelmää noudattaen ynnä siihen kuuluvien vaunujen y. m. tarpeellisen kaluston hankkimisesta, sekä antamaan ehdotus yritystä varten tarvittavien varojen hankkimisesta ja tien liikennöimistä vasta.

Valiokunnan mietintöön liittyi vastalause, jossa sen jäsenet Wasastjerna ja Lekve siihen katsoen, että raitiotie heidän käsityksensä mukaan ei tuottaisi runsaita perustamis- ja liikennöimiskustannuksiaan vastaavia etuja, ehdottivat, että kaikki kolme vaihtoehtoa hylättäisiin eikä ryhdyttäisi mihinkään kalliisiin toimenpiteisiin rautateiden tavaraliikenteen suuntaamiseksi Eteläsatamaan, varsinkaan koska tämän sataman syvällä kulkeville aluksille sopivien kuormauslaiturien ahtaus ja täydellinen varstopaikkain puute tekivät suurten mittain mukaisen tavaraliikkeen siellä mahdottomaksi. Ainoa rautatienaseman ja Eteläsataman välisen tavarainkuljetuksen helpottamista tarkoittava toimenpide, jota vastalauseen esittäjät katsoivat voivansa puoltaa, oli mainittujen paikkain välisen rattailla ja hevosilla tapahtuvan kuljetuksen järjestäminen tarkoituksenmukaisemmalla tavalla kuin käyttämällä varsin huonosti järjestettyä kuorma-ajurilaitosta. Sen suunnan osoittamiseksi, jota vastalauseen esittäjän mielestä oli noudatettava kehitettäessä kaupunkia huomattavaksi kauppa- ja tehdaskaupungiksi, he liittivät vastalauseeseensa luonnoksen ynnä likimääräisen kustannusarvion valtion radan jatkamisesta Lugnet-huvilan alueella olevalle tavara-asemalle sekä Hietalahdentorin alapuolelle järjestetylle tilavalle ja mukavalle satamapaikalle. Tämän suunnitelman toteuttamista täytyi, sen kustannusarvio kun nousi aina 1,000,000 mark-

kaan, pitää tulevaisuuden asiana, mutta tarkoitukseen olisi hyvissä ajoin varattava maata, ennenkuin sen toteuttaminen kaupungin jatkuvasti laajentuessa ja rakennusten lisääntyessä kävi vaikeaksi, kenties mahdottomaksikin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, ettei kysymys raitiotien rakentamisesta Eteläsatamaan toistaiseksi aiheuttaisi toimenpidettä kaupungin taholta, minkä ohessa valtuusto yhtyi vastalauseen esittäjäin lausuntoon vetojuhdilla ja ajoneuvoilla tapahtuvan ratapihan ja mainitun sataman välisen kuljetuksen tarkoituksenmukaisemmasta järjestämisestä. Valtuusto hyväksyi²⁾ myös maksettavaksi kolme yhteensä 342 markkaan nousevaa laskua ehdotettujen ratasuuntain tutkimisen valiokunnalle aiheuttamista kustannuksista.

Tullivarastojen perustaminen. Puheenjohtaja Liljenstrandin kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjallisessa aloitteessa ehdotettua ryhtymistä toimenpiteisiin tullivarastojen aikaansaamiseksi kaupunkiin, valtuusto päätti³⁾ lähettää asian valiokunnan valmisteltavaksi ja valitsi⁴⁾ tähän vtt Dalströmin, Rudolphin ja Borgströmin, kauppias A. F. Waseniuksen ja tullinhoitaja, hovineuvos J. E. Jerngrenin. Valiokunta ei antanut mietintöään vuoden varrella.

Vesijohtotöiden valmistuminen. Koska Osakeyhtiö Neptun, joka sopimuksen mukaan⁵⁾ oli sitoutunut saamaan kaupungin vesijohdon rakennustyöt valmiiksi ennen elokuun 1 p:ää 1877, ei määräajan kuluessa ollut saanut valmiiksi kaikkia mainittuja töitä, vaan vielä oli laskematta 1,004 jalkaa 6 tuuman putkia hydrantteineen ja 22,015 jalkaa 4 tuuman putkia luisteineen ja hydrantteineen, louhimatta 6,200 jalkaa kalliota sekä kahden suodatusaltaan pohjat valmistamatta, vesijohtotöiden valvontalautakunta oli vaatinut yhtiöltä asian selitystä. Yhtiö huomautti siinä, että viivytyksen syynä oli ollut m. m. se seikka, että sopimuksen allekirjoittaminen oli lykkäytynyt kolme kuukautta, että osa 4 tuuman johdoista, joille ei vielä ollut ollut kuluttajia, ankarana talvena 1876—77 veden ollessa liikkumattomana oli jäätynyt ja aiheuttanut odottamattomia korjauksia sekä että laajoissa louhimistöissä oli ollut noudatettava ylen suurta varovaisuutta; sitten kun yhtiö kaupunginvaltuustolta saamansa ennakkomäärän⁶⁾ avulla oli voinut ryhtyä suorittamaan töitä kaksinkertaisin työvoimin, voitiin kuitenkin pitää varmana, että vesijohto olennaisilta osiltaan yhtiön toimesta valmistuisi syksyllä 1877, ja yhtiö katsoi, että sillä oli sitäkin suurempi oikeus saada osakseen suopeutta työn valmistumisaikaa koskevassa kysymyksessä, koska se siihen asti oli koettanut monessa suhteessa hankalista olosuhteista huolimatta noudattaa sopimuksen määräyksiä.

Tämän johdosta valvontalautakunta ilmoitti asianlaidan kaupunginvaltuustolle ja ehdotti puolestaan, että valtuusto edellyttäen, että sama henkilö kuin siihen asti vatedeskin tuli johtamaan vesijohtotöitä, toistaiseksi ei käyttäisi hyväkseen sopimuksen mukaista oikeuttaan itse suorittaa jäljellä olevat työt yhtiön kustannuksella, vaan antaisi yhtiön suorittaa ne loppuun. Tämän ehdotuksen valtuusto hyväksyi⁷⁾ ja päätti samalla valvontalautakunnan ehdotuksesta valtuuttaa lautakunnan töiden valvontaa varten toistaiseksi pitämään kaupungin palveluksessa insinööri J. Forsmanin samoin palkkioin kuin siihen asti eli 400 markasta kuukaudessa lukien elokuun 1 p:stä, kuitenkin

¹⁾ Valt. pöytäk. 17 p. lokak. 1 §. — ²⁾ S:n 22 p. kesäk. 9 §. — ³⁾ S:n 6 p. helmik. 14 §. — ⁴⁾ S:n 27 p. helmik. 16 §. — ⁵⁾ Ks. s. 19. — ⁶⁾ S:n s. 293. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 18 p. syysk. 18 §.

nimenomaan pidättämällä kaupungille oikeuden vastedes ottaa esille kysymyksen, tuliko tämä meno lopullisesti kaupungin vai yhtiön suoritettavaksi.

Vesijohdon johtaminen kaupungin omistamiin rakennuksiin. V. t. vesijohtohallitus oli vuonna 1876 saanut ¹⁾ kaupunginvaltuustolta tehtäväkseen tarkastaa v. t. kaupungininsinöörin C. Reuterin laatiman ehdotuksen, joka koski vesijohdon johtamista erinäisiin kaupungin omistamiin rakennuksiin. Hallituksen tämän johdosta antaman ²⁾ lausunnon mukaisesti valtuusto päätti ³⁾ johtaa vesijohdon raatihuoneeseen 2,840 markaksi arvioiduin kustannuksin, keittihuoneeseen 1,900 markan, pakkahuoneeseen 1,200 markan, Kasarminkadun kansakoulutaloon 100 markan ja esplanadin kahvilapaviljonkiin 600 markan kustannuksin eli yhteensä 6,640 markan kustannuksin. Kysymys vesijohdon ulottamisesta työ- ja vaivaistaloon jätettiin hallituksen ehdotuksesta ratkaisematta lämpimämpään vuodenaikaan, jolloin maaperän tutkiminen kävi pänsä.

Vesijohdon johtaminen lapsenpäästölaitokseen. Uuden lapsenpäästölaitoksen rakennustoimikunta ⁴⁾ anoi kaupunginvaltuustolta, että kaupungin vesijohto kesällä 1877 johdettaisiin lähimmästä johdon kohdasta eli Länt. rantakadun ja Etel. Makasiinikadun kulmasta Vuorimiehenkadun taloon n:o 15, mistä putkijohto jo oli vedetty kaikkiin korttelissa n:o 133 Haikarassa viimeksi mainitun kadun ja Ulriikankadun kulmassa oleviin laitoksen rakennuksiin. Valtuuston lähetettyä ⁵⁾ asian v. t. vesijohtohallitukseen tämä lausunnossaan ⁶⁾ huomautti, että työn kustannukset insinööri R. Huberin laatiman kustannusarvion mukaan nousivat 36,000 markkaan, mistä summasta osakeyhtiö Neptun otti suorittaakseen työn valmiiksi keväällä ja kesällä 1878. Vuotuisia tuloja oli itse laitoksen vedenkulutusmaksujen lisäksi, jotka voimassa olevan hinnan mukaan voitiin arvioida enintään 400 markaksi, odotettavissa samanlaisia maksuja Kaivohuoneen esikaupungin ja Kaivopuiston talojen ja huvilain omistajilta arvion mukaan n. 1,500 markkaa. Vuotuiset menot taas hallitus oli laskenut 3,600 markaksi, mikä vastasi 10 %:n korkoa ja kuoletusta perustamispääomalle, mihin tuli lisäksi uuden johdon osa yleisistä käyttö- ja ylläpitokustannuksista. Koska kaupungille siten kenties useiksi vuosiksi koituisi korkotappiota, hallitus ei katsonut voivansa puoltaa töiden suorittamista tavallisessa järjestyksessä, vaan katsoi, että kaupungin, jotta laitokselta ei riistettäisi mahdollisuutta tarkoituksensa saavuttamiseen, tuli myöntyä hallituksen anomukseen ehdoin, että laitos sitoutui lähimpinä kymmenenä vuonna suorittamaan vedestä määrätyn korotetun maksun. — Hallituksen ehdotuksen mukaisesti valtuusto päätti ⁷⁾ vastaukseksi toimikunnan anomukseen ilmoittaa, ettei valtuusto ollut katsonut kaupungin voivan suorittaa kallista johtotyötä tavallisin ehdoin, vaan ainoastaan siten, että lapsenpäästölaitos sitoutui kymmenenä vuonna johtotyön valmistumisesta suorittamaan vesijohdolle 800 markan suuruisen vuosimaksun, ellei uuden johdon aiheuttama kokonaistulo sitä ennen ylittänyt 10 % perustamiskustannuksista eli 3,600 markkaa, missä tapauksessa maksua vähennettäisiin ylittävällä määrällä, ei kuitenkaan alle voimassa olevan vedenhinnan, mutta että valtuusto siinä tapauksessa, että yhtiö antoi tällaisen sitoumuksen, ennen kesän 1878 loppua suorituttaisi kyseisen vesijohdon laajennustyön.

Lyijyputkien käyttäminen talojen sisäisiin vesijohtoihin. Vesijohtotöiden valvontalautakunta, joka lisätyin luvuin ⁸⁾ oli käsitelty ⁹⁾ kysymystä lyijy-

¹⁾ Ks. s. 126. — ²⁾ Valt. pöytäk. 27 p. maalisk. 8 §. — ³⁾ S:n 11 p. huhtik. 1 §. —

⁴⁾ Ks. s. 25. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 27 p. maalisk. 6 §. — ⁶⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 14. —

⁷⁾ Valt. pöytäk. 28 p. marrask. 2 §. — ⁸⁾ Ks. s. 210. — ⁹⁾ S:n s. 136.

putkien käyttämisestä talojen sisäisiin vesijohtoihin, esitti, että kaupunginvaltuusto kehoittaisi maistraattia anomaan yliopiston viranomaisilta ja polyteknillisen opiston johtajalta, että yliopiston ja mainitun opiston laboratorioissa suoritettaisiin kokeita ja analyysyjä, jotta saataisiin selville lyijyputkien vaikutus kaupungin vesijohtoveteen vähintään vuoden aikana, jolloin kaupungin tulisi sitoutua korvaamaan sekä laboratoriohuoneistoihin tarvittavien putkijohtojen aiheuttamat kustannukset että muut kokeista johtuvat menot. Valtuusto hyväksyi¹⁾ lautakunnan esityksen sen kaikilta osilta.

Juoma-altaiden järjestäminen hevosille. Helsingin eläinsuojelusyhdistyksen johtokunta oli maistraatilta anonut, että kaupunkiin järjestettäisiin joi-takin juoma-altaita, joiden ääressä vuokra-ajurit ja torille saapuva rahvas voisivat juottaa hevosiaan. Maistraatin puoleltua tätä anomusta kaupunginvaltuusto lähetti²⁾ sen v. t. vesijohtohallitukseen mahdollisiin toimenpiteihin ryhtymistä varten.

Kaasujohdoverkon laajentaminen. Vtn Tallgrénin vuonna 1876 tekemän, kaasujohdoverkon laajentamista koskevan ehdotuksen³⁾ johdosta Kaasuvalaistusosakeyhtiön isännöitsijä maistraatin anomuksesta oli laatinut ehdotuksen verkon laajentamisesta siten, että 50 uutta kaasulyhtyä asetettaisiin Fabianin-, Korkeavuoren-, Ludvigin-, Rikhardin-, Yrjön-, Simon-, Annan-, Fredrikin-, Albertin-, Abrahamin-, Eerikin-, Vladimirin- ja Antreankaduille, alueelle, joka aikaisemmin oli ollut 25 tärpättilyhdyn valaisema, ja tämän työn kustannukset yhtiö oli arvioinut 53,925 markaksi. Kaupunginvaltuusto oli samana vuonna lähettänyt tämän ehdotuksen raha-asiaINVALIOKUNTAAN, minkä ohessa maistraatti oli hankkinut tietoja siitä, halusivatko ehdotettujen uusien kaasujohdoteiden tienoilla olevien talojen omistajat antaa johtaa taloi-hinsa kaasun ja kuinka monta liekkiä varten. — Vuonna 1877 antamassaan mietinnössä⁴⁾ valiokunta laski, että vuotuiset kustannukset valaistuksesta 50 kaasulyhdyllä, jos puolet niistä pidettiin sytytettyinä klo 11:een i. p. ja puolet klo 3:een a. p., nousisivat 3,317 markkaan, jota vastoin saman alueen valaiseminen 25 tärpättilyhdyllä, jotka yleensä olivat sytytettyinä klo 12:een yöllä, siihen aikaan maksoi 3,000 markkaa vuodessa. Valiokunta tosin katsoi, että kaikissa suhteissa parantunut valaistus täysin korvasi sen vähäisen, ainoastaan 317 markkaan nousevan kustannuksen lisääntymisen, joka aiheutuisi kaasuvalaistuksen ottamisesta käytäntöön tällä alueella, mutta ehdotuksen toteuttamisen kaupungille aiheuttamat kustannukset eivät rajoit-tuneet tähän määrään. Kaasuvalaistusosakeyhtiön kanssa tekemänsä sopi-muksen nojalla kaupunki siinä tapauksessa, että se velvoitti yhtiön laajen-tamaan kaasujohdoverkkoa, oli velvollinen sitoutumaan 10 %:n korkotakuu-seen laajennuksen koko perustamiskustannuksesta. Tämän takuun johdosta kaupungille ainakin ensimmäisinä vuosina koituvan menon valiokunta arvioi 5,121: 44 markaksi vuodessa, minkä vuoksi kaupungin katuvalaistuskustan-nukset, jos ehdotus sellaisenaan toteutettiin, ainakin alussa lisääntyivät n. 5,500 markkaa vuodessa. Niin ollen valiokunta ei katsonut voivansa puoltaa työn suorittamista ehdotetun laajuisena, vaan ehdotti ottaen huomioon ki-peimmän valaistuksen parantamisen tarpeen sekä maastosuhteiden sopivai-suuden ja liittymismahdollisuudet entiseen kaasuputkiverkkoon, että kaasu-johdon laajennus rajoitettaisiin alla mainittuihin katuihin, joille asetettaisiin seuraavat määrät lyhtyjä:

¹⁾ Valt. pöytäk. 15 p. helmik. 3 §. — ²⁾ S:n 12 p. marrask. 11 §. — ³⁾ Ks. s. 181 ja seur.
— ⁴⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 10.

Korkeavuorenkadulle Etel. Esplanaadikadun ja Ludviginkadun välille ..	3
Rikhardinkadulle	1
Ludviginkadulle	1
Annankadulle Antreankadun ja Vladimirinkadun välille	1
Fredrikinkadulle Antreankadun ja Vladimirinkadun välille	2
Albertinkadulle Antreankadun ja Bulevardikadun välille	1
Antreankadulle Albertinkadun ja Abrahaminkadun välille	4
Yhteensä	13

Vuotuisen takuumenon johtoverkon laajentamisesta näillä 13 kaasulyhdyllä, jotka korvaisivat 7 samalla alueella aikaisemmin ollutta tärpättilyhtyä, valiokunta sen jälkeen kun yhtiön ilmoittamia perustamiskustannuksia valio-kunnan anomuksesta oli jonkin verran supistettu, arvioi 964: 37 markaksi ja kaasuvalaistuksen aiheuttamat vuotuiset lisäkustannukset tärpättivalais-tukseen verrattuina 2: 90 markaksi. Tähän kustannusten lisääntymiseen, joka yhteensä oli 967: 27 markkaa, valiokunta katsoi kaupungin hyvällä syyllä voivan ja täytyvänkin alistua katuvalaistuksen parantamiseksi. — Valio-kunnan ehdotuksen mukaisesti valtuusto päätti¹⁾ velvoittaa Kaasuvalaistusosakeyhtiön ulottamaan kaasujohtoverkon mainituille kadunosille ja aset-tamaan niille puheena olleet 13 kaasulyhtyä kaupungin sitoutuessa 10 %:n takuuseen yhtiön ilmoittamista työ kustannuksista.

Tärpättilyhtyvalaistuksen lisääminen. Rahatoimikamarin esityksestä kau-punginvaltuusto päätti²⁾ molempien viertoteiden y. m. valaistusta varten hankkia 16 uutta tärpättilyhtyä, jotka kaupungin katuvalaistukselle vah-vistetun aikataulun mukaisesti pidettäisiin sytytettynä syyskuun 1 p:stä huhtikuun 15 p:ään klo 12:een yöllä. Samalla valtuusto niinikään kamarin ehdotuksesta hyväksyi ylitirehtööri J. H. A. af Forselleksen esittämän tar-jouksen samoin ehdoin, jotka hänen ja kaupungin välillä aikaisemmin teh-dyssä tärpättilyhtyvalaistusta koskevassa sopimuksessa³⁾ oli määrätty, huo-lehtia valaistuksesta mainituilla uusilla lyhdyillä, mikä valaistus aiheuttaisi 1,920 markan vuosikustannuksen.

Elisabetintorin täyttäminen ja kiveäminen. Maistraatti esitti kaupungin-valtuustolle, että Elisabetintorin täyttäminen ja kiveäminen suoritettaisiin lähitulevaisuudessa Elisabetin- ja Maneesinkatujen välisen Mauritsinkadun osan tasoittamisen yhteydessä, mihin maistraatti oli velvoittanut ensin-mainitun kadun varrella sijaitsevien talojen omistajat. Valtuusto palautti⁴⁾ asian maistraattiin pyytäen sitä hankkimaan v. t. kaupungininsinööriltä mainitun työn täydellisen kustannusarvion ja sen jälkeen oman lausuntonsa ohella lähettämään sen valtuustolle. Kyseinen kustannusarvio ei kuitenkaan saapunut valtuustolle vuoden kuluessa.

Rantalaiturin rakentaminen Katajanokan pohjoispuolelle. Kauppias I. Wavulinin ja leipurimestari G. U. Sandbergin anomuksen, että heidän Kataja-nokan pohjoisrannalle rakennuttamiensa makasiinien kohdalle teetettäisiin rantalaituri, kaupunginvaltuusto ensin lähetti⁵⁾ valiokuntaan⁶⁾, jonka valtuusto vuonna 1876 oli asettanut valmistelemaan kysymystä Kataja-nokan järjestelytöistä. Sitten kun tämän valiokunnan puheenjohtaja vt Schauman sen johdosta, että asian käsittely edellytti teknillisiä erikoistietoja, jotka ainoastaan osaksi olivat valiokunnassa edustettuina, oli anonut, että

¹⁾ Valt. pöytäk. 20 p. syysk. 27 §. — ²⁾ S:n 18 p. syysk. 16 §. — ³⁾ Ks. s. 183. —

⁴⁾ Valt. pöytäk. 13 p. maalisk. 6 §. — ⁵⁾ S:n 23 p. tammik. 10 §. — ⁶⁾ Ks. s. 91.

valiokunta tai ainakin sen puheenjohtaja vapautettaisiin tästä tehtävästä, valtuusto päätti ¹⁾ osin vapauttaa vtn Schaumanin valiokunnan puheenjohtajan toimesta, osin kehoittaa valmisteluvaliokuntaa ehdottamaan, mihin muihin toimenpiteisiin vtn Schaumanin esityksen johdosta olisi ryhdyttävä. Viimeksi mainitun valiokunnan ehdotuksesta valtuusto sittemmin uskoi ²⁾ asian valmistelun rahatoimikamarille, jonka lausunto kuitenkin ei saapunut kertomusvuoden kuluessa.

Varppauspoijujen asettaminen satamiin. Sitten kun laivanpäällikköyhdistys merenkulun helpottamiseksi oli anonut rahatoimikamarilta, että satamiin asetettaisiin kaksi n. s. varppauspoijua, toinen Södernäsin ja toinen Hieta- lahden satamaan, ja kamarin saatua satamamestari A. Leanderilta poijujen tarpeellisuudesta, sijoittamisesta ja laadusta pyytämänsä selvityksen, jossa m. m. puollettiin varppauspoijun asettamista myöskin Eteläsatamaan, kamari anoi kaupunginvaltuustolta 11,600 markan suuruista määrärahaa kolmen rautalevystä valmistetun n. s. muurinkipoijun asettamista varten mainittuihin kolmeen satamaan. Tähän myöntyen kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ merkitä tätä tarkoitusta varten kaupungin vuoden 1878 menosääntöön mainitun rahamäärän.

Pyykkisillain rakentaminen ja siirtäminen. Koska oli valitettu, että Hieta- lahden kuormauslaiturilla oleva pyykkisilta oli tarkoitukseensa sopimaton, maistraatti ehdotti, että se siirrettäisiin mainitun laiturin päähän ja varus- tettaisiin kaksilla uusilla portailla, samoin kuin että kaksi uutta pyykkisiltaa rakennettaisiin, toinen Hietalahden vanhan kylpylaitoksen läheisyyteen ja toi- nen Töölönlahden länsirannalle. Kaupunginvaltuusto antoi ⁴⁾ rahatoimika- marille toimeksi valtuuston toimivalloin päättää, mihin toimenpiteihin asian johdosta oli syytä ryhtyä.

Ajanmukaisen viemärlaitoksen aikaansaaminen y. m. Vt Collan esitti valtuustolle osoittamassaan kirjelmässä, että asetettaisiin valiokunta laati- maan ehdotusta kaupungin rakennusjärjestyksen 56 §:ään sisältyvien, lika- vesikaivojen y. m. rakentamista koskevien määräysten muuttamiseksi ja ajanmukaisen viemärijärjestelmän aikaansaamiseksi kaupunkiin. Valtuusto lähetti ⁵⁾ asian rahatoimikamariin, jota kehoitettiin hankkimaan siitä kau- pungininsinöörin lausunto ja itse lausumaan kysymyksestä mielipiteensä. Pyydetty lausunnot eivät saapuneet valtuustolle kertomusvuoden kuluessa.

Viemärikanavain rakentaminen. Oikeusraatimies E. Bergh oli raha- toimikamarilta anonut toimenpiteihin ryhtymistä viemärikanavan kaivami- seksi Puistokadun alle siellä suoritettujen kaduntasoitustöiden yhteydessä, joita varten määräraha oli merkitty vuoden talousarvioon. V. t. kaupun- gininsinöörin puoleltua ryhtymistä kyseiseen työhön, jota varten tarvit- tiin 6,850 markan lisämääräraha, kamari, joka katsoi, että kanavan teettä- minen voitiin siirtää toistaiseksi, ehdotti, että kaupunginvaltuusto lähettäisi asian aikaisemmin järjestely-, kanavoimis- y. m. töitä koskevia kysymyksiä valmistelevaan asettamaansa valiokuntaan ⁶⁾. Kaupunginvaltuusto päätti ⁷⁾ lähettää anomuksen tähän valiokuntaan otettavaksi huomioon kaupungin kanavoimisjärjestelmää laadittaessa. Asiaa ei kuitenkaan käsitelty loppuun vuoden varrella.

Erinäisten Uudenmaankadun varrella sijaitsevien talojen omistajain anottua maistraatilta, että mainitun kadun alle rakennettaisiin katettu vie-

¹⁾ Valt. pöytäk. 6 p. helmik. 15 §. — ²⁾ S:n 15 p. helmik. 7 §. — ³⁾ S:n 12 p. marrask. 2 §. — ⁴⁾ S:n 15 p. kesäk. 7 §. — ⁵⁾ S:n 28 p. marrask. 7 §. — ⁶⁾ Ks. s. 319. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 11 p. huhtik. 16 §.

märikanava, maistraatti esitti kaupunginvaltuustolle, että v. t. kaupungininsinööri velvoitettaisiin merkitsemään mainittu kanava ynnä sen kustannukset vuonna 1878 suoritettavia yleisiä töitä koskevaan ehdotukseensa. Valtuuston hyväksyttyä¹⁾ tämän esityksen maistraatti v. t. kaupungininsinöörin kustannusarvion mukaisesti merkitsi ehdotukseensa vuoden 1878 talousarvioksi 6,210 markan määrärahan puheena olevaa työtä varten. Talousarviota käsiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ pääluokan X, Raken-
nukset ja yleiset työt, loppusumman, johon mainittu määrärahaerä sisältyi, mutta pidätti itselleen oikeuden myöhemmin päättää yksityisten määrärahaeräin suuruudesta.

Kauppaneuvos N. Kiseleffin tekemän anomuksen saada rakentaa maan-
alainen kanava Antreankadun tontilta n:o 1 Aleksanterinkadun alaisen vie-
märikanavan tämän kadun talon n:o 25 kohdalla olevaan puhdistuskaivoon
kaupunginvaltuusto lähetti³⁾ rahatoimikamariin, joka kuitenkin ei antanut
lausuntoaan vuoden varrella.

Esplanaadin kaunistaminen. V. t. kaupunginpuutarhurin M. C. Bilstedtin
laatiman esplanaadin keskiosan kaunistamisehdotuksen kaupunginvaltuusto
epäsi⁴⁾ katsoen, ettei se sopeutunut esplanaadin tarkoitukseen olla yleinen
kävelypaikka.

Töölön puiston n. s. keisariapviljongin ympäristön käyttö. Suunnitellun
puutarhayhdistyksen toimikunnan rahatoimikamarille esittämän anomuksen,
että Töölön puistossa rautatien länsipuolella sijaitsevan n. s. keisariapvil-
jongin ympäristöä ei luovutettaisi huvilapaikoiksi yksityisille henkilöille,
kaupunginvaltuusto kamarin ehdotuksesta lähetti⁵⁾ valiokuntaan, joka aikai-
semmin oli asetettu⁶⁾ valmistelemaan kysymystä Töölönlahden pohjois-
rannan kaunistamisesta. Tämä valiokunta antoi sittemmin asiasta mietin-
nön, mutta valtuusto ei ottanut sitä lopullisesti käsiteltäväkseen vuoden var-
rella.

Lupa kivien louhimiseen ja hiekan ottoon Taivalsaaresta. Sotilaslaitoksen
rakennuksia varten asetettu valtion asiamies, eversti F. Mansner, oli raha-
toimikamarilta anonut lupaa saada kaupungin omistamasta Taivalsaaresta
ilmaiseksi antaa louhia 25 kuutiosyltä harmaakiveä ja ottaa 1,000 kuor-
maa karkeata hiekkaa ja soraa, n. s. Taivallahdenniemielle 23:nneen jalkaväki-
divisionan tarpeisiin rakennettavaa suurehkoa kuormastovajaa varten. Ka-
marin ehdotuksesta kaupunginvaltuusto, jonka ratkaistavaksi kamari oli asian
alistanut, päätti⁷⁾ oikeuttaa hakijan ilmaiseksi ottamaan puheena olevasta
saaresta mainitun määrän harmaakiveä, jota vastoin hiekasta ja sorasta oli
suoritettava 25 pennin hinta kuormalta.

Lupa hiekan ottamiseen. Kuritushuonevankilan rakennustoimikunnan
maistraatille esittämän anomuksen saada tekeillä olevia vankilan rakennus-
töitä varten ottaa enintään 500 kuutiosyltä hiekkaa kaupunkiin kuuluvan
Forsbyn tilan maalla olevasta hiekanottopaikasta kaupunginvaltuusto lä-
hetti⁸⁾ maistraattiin, jolta pyydettiin selvitystä paikan hiekkamäärästä sekä
lausuntoa siitä, oliko hiekka siinä tapauksessa, että sitä oli siellä riittävästi,
annettava ilmaiseksi vai oliko siitä vaadittava korvaus. Maistraatin ja v. t.
kaupungininsinöörin annettua asiasta lausuntonsa valtuusto maistraatin eh-
dotuksen mukaisesti epäsi⁹⁾ toimikunnan anomuksen.

¹⁾ Valt. pöytäk. 14 p. elok. 12 §. — ²⁾ Ks. s. 298 ja valt. pöytäk. 31 p. jouluk. 1 §.
— ³⁾ Valt. pöytäk. 28 p. jouluk. 18 §. — ⁴⁾ S:n 11 p. huhtik. 11 §. — ⁵⁾ S:n 27 p. maa-
lisk. 2 §. — ⁶⁾ Ks. s. 233. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 27 p. helmik. 10 §. — ⁸⁾ S:n 13 p. maalisk. 9 §.
— ⁹⁾ S:n 22 p. kesäk. 6 §.

Kaatopaikan siirtäminen. Lukuisat kaupungin läheisyydessä olevien tilain omistajat anoivat kaupunginvaltuustolta toimenpidettä, jotta makkilannalle osoitettaisiin kaatopaikka, joka sijaitsisi lähempänä kaupunkia kuin maistraatin vähää aikaisemmin It. viertotien tienoilta ehdottama paikka. Valtuuston lähetettyä ¹⁾ asian maistraattiin ja tämän hankittua siitä lausunnon rahatoimikamarilta ja v. t. kaupungininsinööriltä valtuusto annettujen lausuntojen mukaisesti sekä siihen katsoen, että kamari sillävälän oli rakennuttanut valmiiksi viertotieltä uudelle kaatopaikalle vievän tien ja ryhtynyt toimenpiteihin aitauksen rakentamiseksi sen ympärille sekä erään viertotien osan varrelle, päätti ²⁾ evätä hakijain anomuksen, minkä ohessa valtuusto hyväksyi ne toimenpiteet, joihin kamari oli asian johdosta ryhtynyt.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kaupunginkassan tarkastus. Kaupunginvaltuuston määrättyä ³⁾ kaupunginkassan tarkastusmiesten lukumäärän kahdeksi ja varamiesten luvun samaten kahdeksi valittiin ⁴⁾ mainitun kassan tarkastusmiehiksi vtt Borgström ja Edlund sekä heidän varamieheksi vtt Rudolph ja Blomberg.

Kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaus. Kaupunginvaltuuston määrättyä ⁵⁾ kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaajain lukumäärän kahdeksi ynnä yhdeksi varamieheksi valittiin ⁶⁾ inventtaajiksi vtt Margelin ja Tallgrén sekä varamieheksi vt Ahlfors.

Kaupunginvaltuuston vuoden 1876 tarverahain tilittäminen. Kaupunginvaltuuston sihteeri antoi valtuustolle laatimansa valtuuston vuoden 1876 tarverahain tilityksen, jonka mukaan menojen kokonaismäärä oli 4,172: 28 markkaa. Valtuusto päätti ⁷⁾ pitää tilit kansliassa nähtävinä viikon ajan, minkä jälkeen ne lähetettäisiin rahatoimikamariin liitettäväksi muihin mainittua vuotta koskeviin kaupungin tileihin.

Kaupungin vuoden 1876 tilien antamisen lykkääminen. V. t. kaupunginkamreerin, filosofianmaisteri, J. A. Söderströmin rahatoimikamarille teemmää ja kamarin puoltamaa anomusta, että kaupungin vuoden 1876 tilien antaminen saisi siirtyä maaliskuun loppuun, kaupunginvaltuusto ei ottanut ⁸⁾ käsiteltäväkseen.

Kaupungin vuoden 1876 tilien tarkastus. Koska kaikki kaupungin vuoden 1876 tilien tarkastukseen kuuluvat asiakirjat maistraatin antaman ilmoituksen mukaan eivät olleet valmistuneet kaupunginvaltuuston vakinaiseen kesäkuun kokoukseen, valtuusto siirsi ⁹⁾ kokouksen, kunnes tarkastuskertomus siihen kuuluvine asiakirjoina oli saapunut valtuustolle. Maistraatin myöhemmin lähetettyä valtuustolle mainitun vuoden tarkastuskertomuksen sekä eräiden hallitusten ja virkamiesten kertomuksissa esitettyjen muistutusten johdosta antamat selitykset valtuusto lähetti ¹⁰⁾ asian valiokuntaan, johon kuuluivat vtt Kihlman, Schauman ja Blomberg ja jonka käsittelyn varassa vuoden 1875 tilejä ¹¹⁾ koskeva kysymys vielä oli, lausuen sen ohessa toivomuksen, että valiokunta jouduttaisi töitään. Asiaa ei kuitenkaan kertomusvuonna käsitelty valmiiksi.

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. huhtik. 7 §. — ²⁾ S:n 14 p. elok. 13 §. — ³⁾ S:n 23 p. tammik. 24 §. — ⁴⁾ S:n s:n 26 §. — ⁵⁾ S:n 23 p. tammik. 6 §. — ⁶⁾ S:n 13 p. maalisk. 11 §. — ⁷⁾ S:n 22 p. kesäk. 1 §. — ⁸⁾ S:n 14 p. elok. 1 §.